№ 54 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 13 ՄԱՐՏԻ 1912 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 13 ՄԱՐՏԻ № 54

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամենլեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ԽՄԲԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

ՄԱՐՏԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 9 ՌՈՒԲ.

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԷՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К°, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնօյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Ի գիտութիւն „ՄՇԱԿԻ" աշխատակիցների

Ցանկանալով հրատարակել «ՄՇԱԿԻ» 40-ԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ նրա բոլոր աշխատակիցների եւ երկարամեայ թղթակիցների ԽՄԲԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ, խնդրում եմ «Մշակի» բոլոր նախկին եւ այժմեան աշխատակիցներին ու թղթակիցներին, որոնք կը ցանկան մտնել այդ խմբանկարի մէջ, ուղարկել ինձ շուտով իրանց լուսանկարը, այս հասցէով՝ Тифлисъ, фотографія Теръ-Гевондянца, Николаевскій мостъ.

Լուսանկարիչ՝ ՏԷՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

152. 5—4

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Ներկայացումների կարգը ձմեռային սեզոնի մէջ

Երեքշաբթի օրերը.—Հայոց ներկայացում։ Զինուորական երաժշտութիւն։ Սազանդար։ ՊԱՐԵՐ։

Չորեքշաբթի օրերը. — Սինէմատոգրաֆ։ Լօտօ։

Հինգշաբթի օրերը.—Ռուսաց ներկայացում կամ զինուորական երաժշտութիւն։ Լօտօ։

Շաբաթ օրերը.—Սազանդար։ Լօտօ։

Կիրակի օրերը.—Սինէմատոգրաֆ։ Զինուորական երաժշտութիւն։ Լօտօ։

Հիւրերը՝ ըստ յանձնարարութեան՝ մուտքի համար վճարում են. երեքշաբթի, հինգշաբթի, շաբաթ և կիրակի օրերը—տղամարդիկ 1 ր., կանայք 50 կ., ուսանողները 25 կ.։ Չորեքշաբթի օրերը—տղամարդիկ 50 կ., կանայք և ուսանողները 25-ական կոպ.։

Այն հիւրերը, որոնք ներկայացման տոմսակ ունեն վերցրած՝ կլուբ մտնելու համար վճարում են—տղամարդիկ 50 կ., կանայք և ուսանողները 25-ական կոպ.։

Ներկայացումների սկիզբը ժամը ճիշդ 8-ին երեկոյեան։

Սինէմատոգրաֆների սկիզբը ժամը 9-ին երեկոյեան։

(ե.) առ. 994. 0—22

ՍԱՐԱՏՕՎԵԱՆ ՍԱՐՊԻՆԿԱՆԵՐԻ ՖԱԲՐԻԿԱՆՏՆԵՐ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

„Ե. Ե. ՄԱՅԵՐ"

ԹԻՖԼԻՍ, ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐ. „Кавказъ" ՀԻՒՐԱՆՈՑԻ ՆԵՐՔԵՒԸ։
ՍՏԱՑՎԱԾ ԵՆ ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐ
ԱՌԱՋԻԿԱՅ ՏՕՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ։

Յարգանքով Առևտր. տուն «Ե. Ե. ՄԱՅԵՐ».

94. 1—1

ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
Երեքշաբթի, մարտի 13-ին
ԿԸ ԿՐԿՆՎԻ

ՀԱՄԵՐԳ

Դիւրամատչելի գներով, ի յիշատակ Ք. Կարա-Մուրզայի մահվան 10-ամեակի, ղեկավարութեամբ ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՅԻ և մասնակցութեամբ պիանիստ Մ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆԻ և երգիչներ Մ. ԱՂԱՅԵԱՆԻ և Շ. ՏԱԼԵԱՆԻ։ Մանրամասնութիւնները ծրագրում։ Տեղերի գները 10 կոպէկից մինչև 1½ րուբլի։ Տոմսակները վաճառվում են Թատրոնի կասսայում։

161. 1—1

Adresse Télégraphique SANITAS
Адресъ Телеграммъ САНИТАСЪ Тифлисъ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԴԵՂԱՏԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ
ԱՌԵՒՏՐԻ
ԹԻՖԼԻՍ, ԲԱԳՈՒ, ԲԱԹՈՒՄ.

ԿՕՍՄՕԼԻՆ
ԸՆԿ. ՍԵՓԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏԱԾ
„ԿՕՍՄՕԼԻՆԸ"

միանգամայն կակղացնում է դէմքի և ձեռների կաշին։ Գործածելու եղանակը մանրամասն նշանակված է իւրաքանչիւր սրուակի վրա։

162. 1—1

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՈՊՈԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ

Բաժանմունքը Թիֆլիսում, Գօլ. պր. 21, տուն Արտիստական Ընկ., տելեֆօն № 355.
Պահեստում միշտ կան մեծ քանակութեամբ բոլոր պաստառներ ամենավերջին ոճով,
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ
8 կոպ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր րուլօն։
Ունի պահեստներ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքներում։
ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻ։

(ե.ու.) առ. 154. 50—2

ԲԺԻՇԿ
Գր. ՄԱԿԱՐԵԱՆ
Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ

Ընդունում է հիւանդներին իր նոր բնակարանում՝ Գանօվսկայա փողոց, տուն Սէյլանօվների, № 18, տելեֆօն 615.
Առաւօտեան 12—1 ժամը
Երեկոյեան 5—6 ժամը

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

9, 10 և 11 մարտի

Բագու.— Նահանգական դատարանը վերջացրեց միլլիօնատէր Հաջի-Զէյնալ-Աբդին Թաղիեվի, նրա որդի Սադըղի, քրոջ որդի Մամէդ-Րզայի, պարսիկ պրինց փոխ-գնդապետ Մանսուր-Միրզայի, շտաբս-ռոտմիստր Մամէդբէկօվի, Հասան Հասանօվի և Մեհտի Ջավի, Հասան Հասանօվի և Մեհտի Ջաֆարօվի գործի քննութիւնը, որոնք մեղադրվում էին ինժեներ Բեբութօվին տանջելու ու չարչարելու մէջ, որին Թաղիեվը կասկածել էր իր ընտանեկան պատիւը վիրաւորելում։ Թաղիեվը դատապարտվեց 2 և կէս տարով, միւսները երկ. երկու տարով բանտարկութեան (арестантскія отд.)։

—

Պետերբուրգ.—Բացվեց ուսանող-ակադեմիկոսների համառուսական առաջին համագումարը։ Ներկայ էին Վոլինսկի արքեպիսկոպոս Անտօնին, Սաբլէրը, պալատական կոմէնդանտ Դէդիւլինը կնոջ հետ, Պետական Խորհրդի և Դումայի նացիօնալ և աջակողմեան պատգամաւորներ, միապետական կազմակերպութիւնների անդամներ, պրոֆեսորներ, ակադեմիկոսներ. Բացումից առաջ Վօլինսկի արքեպիսկոպոսը կատարեց հանդիսաւոր մաղթանք. յետոյ դիմեց ուսանողներին մի ճառով։ Պատուաւոր նախագահուհի Դէդիւլինան համագումարը բացված յայտարարեց և ողջոյնի խօսքի մէջ յորդորեց երիտասարդութեան կատարել իրանց սրբազան պարտականութիւնը—ուսանել և ապահովել կարգ ու կանոնը բարձր դպրոցում. Կայսրի և Օգոստափառ ընտանիքի պատւին ուրա բացագանչեց, որին ցնծագին արձագանք տուին ներկայ եղողները։ Երիցս կրկնվեց ազգային օրհներգը։ Ողջոյնի ճառ արտասանեց Սաբլէրը։ Կարդացվեցին ողջոյնի հեռագրերը, որոնց թւումն է Կօկօվցէվի հեռագիրը։ Նախագահի օգնականներ ընտրվեցին Պուրիշկէվիչը և Զամըսլօվսկին։

—

Հէլսինգֆօրս.—Բողոք-ուղերձը սէյմը ընդունեց 105 ձայնով ընդդէմ 81-ի 7 ժամ տեւող վիճաբանութիւններից յետոյ գիշերվայ ժամը $1^1/_4$-ին մասնաժողովի խմբագրութեամբ։ Բոլոր առաջարկված լրացումներն ու փոփոխութիւնները սէյմից մերժվեցին։ Մի քանի սոց.-դեմօկրատ պահանջեցին, օրինակ, մատնանշել, որ սէյմը չէ հաւանում ռուսաց կառավարութեան պահանջները զինուորական վարձատրութեան մասին, եթէ նոյն իսկ հարցը յարուցվի սէյմում օրինական կարգով. Այս ուղղումները մերժվեցին 105 ձայնով ընդդէմ 80-ի։ Նոյնպէս մերժվեց 104 ձայնով ընդդէմ 83-ի այն նկատողութիւնը, թէ ռուսներին պէտք է տրվի ֆիններին համահաւասար իրաւունքներ մամուլի ու խօսքի ազատութեան նկատմամբ։ Հին-ֆինն Իրիէ-Կօսկինէնը իր ճառի մէջ ասաց, որ ուղերձը կազմված է ոչ արժանապատւութեամբ և իրանից ներկայացնում է ոչ թէ ուղերձ, այլ իրաւաբանական բանակռւային վաւերաթուղթ։

—

Բեռլին.—Զօրքի և նաւատորմի ուժեղացման համար յատկացված է ընդամենը 97 միլիօն 1912 թ. և 127 միլիօն յետագայ 4 տարիներում։

Կայսրը այցելեց իտալական դեսպանին։

Կայսրը կնոջ, աղջկայ հետ և պրինց Աւգուստ-Վիլհէլմի ուղեկցութեամբ մեկնեց Վիէննա։

—

Վիէննա.—Ժամանեց Վիլհէլմ կայսրը պրինց Աւգուստ-Վիլհէլմի, կնոջ և պրինցուհի Վիկտորիայի ուղեկցութեամբ և դիմաւորվեց Ֆրանց-Իօսէֆի ներկայացուցիչ արքիդուքս Լէօպոլդ-Սալվատորից և միւս արքիդուքսերից։ Կայսրը պաշտօնական շքախմբով մեկնեց Շէնբրունն, ցնծագին ողջունվելով հասարակութիւնից։ Շէնբրուննում կայացաւ երկու միապետների սրտագին ընդունելութիւնը փոխադարձ կրկնակի համբոյրներով։

Կէսօրին Շէնբրուննում եղաւ նախաճաշ գերմանական կայսրի և միւս բարձրաստիճան հիւրերի ներկայութեամբ։ Յետոյ կայսրը մի ժամով ունկնդրութեան ընդունեց Բերհտօլդին, ապա այցելեց գերմանական դեսպանի կնոջը դեսպանատանը, ուր կայսրին առաջարկվեց թէյ։

Բարձրագոյն ճաշը Շէնբրուննում սկսվեց երեկ. ժամը 7-ից և տեւեց մինչև Վիլհէլմի՝ Վիէննա մեկնելու ժամը։

Հերքվում են Բեռլինի լրագիրների այն տեղեկութիւնները, թէ իբր Բերհտօլդը առաջիկայում այցելելու է Իտալիա։

—

Պետերբուրգ.—Փակվեց միացեալ ազնուականական ընկերութիւնների լիազօրների համագումարը։

—

Վենետիկ.—Ժամանեց Վիլհէլմ կայսրը ... նից, հիւպատոսից և իշխանութիւններից։

—

Բեռլին.—Որովհետև բէյխստագն իր ժամանակին չընդունեց բիւջէն, կառավարութիւնը օրինագիծ ներկայացրեց ժամանակաւոր բիւջէի մասին։

Տաք վիճաբանութիւններից յետոյ բէյխստագն ընդունեց Բրիւսսէլի շաքարի պայմանագիրը։ Մինիստրը ի միջի այլոց նկատեց, որ աջողվեց սահման դնել ռուսական մրցմանը անգլիական շուկայում, հետևաբար կարգաւորել շաքարի արտահանութիւնը Գերմանիայից։

Լանդտագում վերջերս յաճախ են տեղի ունենում բախումներ պատգամաւորների և նախագահի միջև։ Մարտի 10-ին մի սօցիալիստ հրաժարվեց հնազանդվել նախագահի պահանջին, երեք անգամ կարգի հրաւիրվեց, յետոյ զրկվեց խօսելու իրաւունքից։

—

Պարիզ.—Բոլոր ձախակողմեան խմբակները խնդրեցին Պուանկարէին պաշտպանել այն քուէարկութիւնը, որ պահանջում է երկրորդ անգամ կարդալ ընտրողական բարենորոգման օրինագիծը։ Պուանկարէն պատասխանեց, որ հարցը կառաջարկէ մինիստրների խորհրդին, բայց ան հաստատ վճռել է բարենորոգումը գործադրել միմիայն հանրապետական մեծամասնութեան աջակցութեամբ։

Պատգամաւորների պալատը, վերջացնելով արտաքին քաղաքականութեան մասին եղած հարցապնդման քննութիւնը, 413 ձայնով ընդդէմ 83-ի ընդունեց մի բանաձև, որով վստահութիւն է յայտնված կառավարութեանը և ընդունվում է Բրիւսսէլի շաքարի պայմանագրի առիթով կայացված համաձայնութիւնը։

—

Բրիւսսէլ.—Գահաժառանգ պրինց Լէօպօլդը Պարիզում կոտրել է ձեռքը։

—

Լօնդօն.—Համայնքների պալատ։ Գրէյի ճառից յետոյ մինիմալ աշխատավարձի բիլլը ընդունվեց երկրորդ ընթերցումով 348 ձայնով ընդդէմ 225-ի։ Մեծամասնութեան մէջ ձայն տուին իռլանդացիները և բանուորական կուսակցութիւնը։

—

Պրագա.—Բուսից, Բրիւկս, Դուխ և Տեպլից քարածխային շրջանների բանւորների ժողովներում որոշվել է վաղվանից սկսել ընդհանուր գործադուլ։

—

Լվօվ.—Ուկրայնական լրագիրների ասելով, կայսրը ներումն է շնորհել բոլոր այն 101 ուկրայնցի ուսանողներին, որոնք բանտարկված էին Լվօվի համալսարանի արիւնահեղ անկարգութիւնների պատճառով։

—

Բուէնօս-Այրէս.—Պարագվայի հանրապետութեան սահմանից ստացված հեռագիրների համաձայն, յեղափոխականները Ասսունսիօն մայրաքաղաքում դրութեան տէրն են։ Կառավարութեան անդամներից շատերը նախագահի հետ փախել են բրազիլական և արգենտինեան պատերազմական նաւերով։ Միւս փախստականները ապաստանել են օտարազգի միսսիաներում։

—

Մէքսիկա.—Դաշնակից զօրքերի առաջընթաց գունդը 5 ժամ տեւող կռւից յետոյ յաղթեց 1800 ապստամբների։ Ներկայացուցիչների պալատը նախագահ ընտրեց Մադէրօյի բարեկամ Օրբէգօնին։

—

Մէլիլիա.—Սպանացիների և տեղացիների միջև տեղի ունեցած կռւում սպանացիներից սպանվեցին 4 օֆիցէր և 29 զինուոր, վիրաւորվեցին 5 օֆիցէր և 77 զինուոր։

—

Տօմսկ.—Յունվարի 19-ից մինչև մարտի 1-ը չինական մրրիկներից Կաինի գաւառում զոհվել են 145 մարդ։

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

9, 10 և 11 մարտի

Լօնդօն.—Րէյտէրին հեռագրում են, կծում է Պէրիմից ... քանի մղոն հեռաւորութեան վրա գտնվող ամրոցները։

—

Հռօմ.—Ի նկատի ունենալով որ կաբինէտը շուտով նոր վճիռներ է կայացնելու, մամուլի և պարլամենտական շրջանների մէջ քննվում են ռազմագիտական հարցեր. լրագիրների մեծ մասը կողմնակից է նաւատորմի գործողութիւններին։ Մամուլի և հասարակութեան մէջ այն կարծիքն է տիրում, թէ Ռուսաստանը Իտալիայի վերաբերութեամբ անհամեմատ անկեղծ ու բարեկամ երևաց։

—

Կ. Պօլիս.—Վերջին օրերի լարված տրամադրութիւնը բաւականին թուլացաւ։ Վճռվեց Ուրմիա ուղարկել մի թիւրք գեներալի և ներքին գործերի մինիստրութեան տեսչին՝ տեղական թիւրքական իշխանութիւնների գործողութիւնները քննելու համար։ Այլևս զօրքեր չեն առաքվելու Ուրմիա։

Ուրմիայի շրջանը դիմող տեսուչ Ալի-Սաիդ-բէյը մեկնեց Բաթումի և Երևանի վրայով Վան, որտեղից առաջ կը գնայ երկրորդ զօրաբանակի հրամանատար Ջաբիր-փաշայի հետ միասին։ Երկուսն էլ ընդարձակ լիազօրութիւններ ունեն փոփոխելու այն զինուորական և քաղաքացիական պաշտօնեաներին, որոնք ինքնակամ կարգադրութիւններ են արել զօրքերի տեղափոխութիւնների մասին գրաւված տեղերում, և պնդելու են, որպէսզի տեղական թիւրք ծառայողները ճշդութեամբ իրագործեն Կ. Պօլսից հրահանգված ցուցմունքները։

Լրագիրները գոհունակութեամբ ընդգծում են Պետ. Հեռ. Գործակալութեան հեռագիրը Կովկաս զօրքերի տեղափոխութիւնների իսկական նպատակի մասին։ «Թանինը» ասում է, թէ ամբողջ Եւրոպայի հետ միասին Թիւրքիան հաւատացած է, որ խաղաղութիւնը խախտելու վտանգը չէ բղխում Ռուսաստանից։

—

Կ. Պօլիս.—Մզկիթում սուլթանի աղօթելու ժամանակ մի ալբան խօջա ինքնակամ սկսեց քարոզ կարդալ խիստ դարձուածքներով։ Խօջային ձերբակալեցին։ Կարծում են, որ նա հոգեկան հիւանդ է։

Իփէկ-Պրիզրէն երկաթուղին կառուցանող գերմանացի ինժեներների վրա

յարձակվեց ալբանական մի աւազակախումբ։ Յարձակումը յետ մղվեց։

Պետերբուրգ.—(Ուշացած)։ Կ. Պոլսի ռուսաց հիւպատոսարանը հաղորդեց առևտրի մինիստրին, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը կարգադրել է, որպէսզի բռնկվող նիւթերը, մթերքները և հեռագրական գործիքները չը համարվեն պատերազմական կոնտրաբանդ։

Կ. Պոլիս.—Սամոսի իշխան Կոպասիս սպանվել է ատրճանակով մի յունահպատակի ձեռքով։

Հռոմ.—Կրետական խնդրին նուիրված հարցում «Տրիբունան» գրում է. «Իտալիան, համակրծիք լինելով հովանաւորող-պետութիւնների տեսակէտին, պատրաստ է ներհակել Կրետէի մտադրութիւններին Յունաստանին միացնելու նկատմամբ։ Իտալիան յանուն ընդհանուր խաղաղութեան հետամուտ է մի քաղաքականութեան, որը սակայն հեռու է Թիւրքիայի աշխարհահայեացքները պաշտպանելուց Կրետէի վերաբերութեամբ։ Կրետէի մտադրութիւնները համակրելի են Իտալիայի համար»։

Պորտ-Սաիդ.—Այստեղ երևան հանվեց մի խումբ, որ մշտապէս գաղտնի կերպով զէնք էր ուղարկում Տրիպոլիս։ Այս օրերս փոխադրված է եղել 8000 հրացան։

Տրիպոլիս.—Հաղորդում են, որ Բէնգազիում նոր զօրքեր են ափ իջել։

Ռավիւբ.—Ներքին գործերի մինիստրի ճանապարհորդութիւնը մինչև Սկիւտար աջող անցաւ միայն շնորհիւ միրդիտների, որոնք մինիստրին ապահով բաց թողնելու համար ստացան 2000 ֆունտ։

Թիւրքաց կառավարութիւնը բաւականին ուժեղացնում է իր զօրքերը Ալբանիայում, առանձնապէս չերնոգորիական սահմանագլխին։ Վճռված է զօրքերի թիւը հասցնել մինչև մեծ կազմի։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
9, 10 և 11 մարտի

Ուրմիա.—Եկաւ Ատրպատականում գտնվող ռուսաց զօրամասի հրամանատար գեներալ Վորոպանովը, որին [illegible] նը, գաղութը և պարսից իշխանութիւնները։

Բարֆրուշ.—Սարիի պաշտպանութիւնը և նրանում կարգ ու կանոնի պահպանութիւնը յանձն առաւ Իսմայիլխանը մինչև Մազանդարանի նոր նահանգապետ շահզադէ Ջաֆար-ուս-Սալթանէի գալուստը։

Թեհրան.—Վերջին օրերս մայրաքաղաքում մթերքներով ապահովելու հարցը չափազանց սուր կերպարանք ստացաւ։ Հացի գները անասելի կերպով աւելացել են։ Ժողովուրդը պաշարում է փռերը, սպասում է հերթին ժամերով՝ մի փունտ հաց գնելու համար։

Մի խումբ կանայք այսօր ցոյց սարքեցին Սիփէհդարի տան առաջ, պահանջելով միջոցներ ձեռք առնել։ Ցոյցի ժամանակ մի ոստիկան ծանր վիրաւորեց մի կնոջ։ Ամբոխը չէ ցրվում։ Սիփէհդարը մեկնեց քաղաքից։ Կառավարութիւնը միջոցներ է ձեռք առնում հացի ճգնաժամը վերացնելու։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
9, 10 և 11 մարտի

Պեկին.—Հաղորդում են, որ հիւսիսային գաւառներում ուժեղ զինուորական անկարգութիւններ են։ Ցանսիի ապստամբները կործանել ու հրդեհել են մի քանի քաղաքներ։ Իշխանութիւններն անզօր են։ Երկիւղ կայ, որ անկարգութիւններ են ծագելու Չժիլիում։

Տօկիօ.—Ուժեղ փոթորիկի ժամանակ [illegible] ոչնչացրեց 1200 տուն և փայտէ պահեստներ։ Եապոնիայի հիւսիսում կատաղի ձիւնախառն մրրիկներ [illegible]։ Երկաթուղին և հեռագիրը չեն գործում։

Իշխան Եամագատան լուրջ հիւանդ է։

Չիֆու.—Նորից եկան հարաւից 800 զինուոր։ Լուրեր են պտտվում յուզմունքների մասին։ Առ այժմ ամեն ինչ հանգիստ է։

Պեկին.—Մայրաքաղաքում նախկին [illegible]ծված արտամղութիւնն է։ Առևտուրը կանգ է առել [illegible]։ Շրջակայքում համարեա ամեն օր գիշերները հրացանաձգութիւն է։

Ուրգա.—Խուտուխտան Իւանշիկայից ստացաւ մի հեռագիր, որով Նախագահը նախազգուշացնում է հեռու մնալ արևմտեան դրդիչներից և առաջարկում է մոնղոլներին հրաժարվել անկախութիւնից, սպառնալով, Բերլինի խորհրդի չիրագործելու դէպքում շատ ծանր հետևանքներ կարող են [illegible]վել մոնղոլների համար։ Խուտուխտայի պատասխանը յայտնի չէ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԵԲՈՒԹՕՎ-ԹԱՂԻԵՎԻ ԳՈՐԾԸ*)

Բագու, 6 մարտի, երեկ.

Երեկոյեան նիստն է։

Սկզբից, իբրև վկայ, նախագահը հրաւիրեց տիկ. Ել. Բեբութօվային տալու իր ցուցմունքը։ Տիկինը ճնշված ձայնով սկսեց պատմել իր տեսածները, աւելացնելով որ երբ Թաղիևը իրան տարաւ այն սենեակը, ուր տեղի էր ունեցել գանակոծումը, «ես տեսայ ամուսնուս ձեռքերը մէջքից կապած, արիւնաթաթախ, վայր ընկած։ Հաջին (Թաղիևը) ինձ առաջարկեց թքել իմ ամուսնուս երեսին և ապա սկսեց հայհոյել։ Իսկ երբ Թաղիևը ինձ առաջարկեց հարցնել, թէ ինչ է ամուսնուս մեղքը, նա ինձ պատասխանեց. «Չը գիտեմ, ես ոչ մի բանում մեղաւոր չեմ»։

Նախագահ.—Ձեր ամուսինը չը պատմեց ձեզ առանձին չարչարանքների մասին...

Բեբութօվա.—Նա աշխատում էր իրան ենթարկած չարչարանքների մասին չը խօսել. կարծես հոգեկան ճնշումը թոյլ չէր տալիս։

Վկան աւելացնում է, որ Հասանօվը ատրճանակը ձեռքին կանգնած էր վայր ընկած ամուսնու մօտ, և յայտնում է, որ ինքն է ստիպել իր ամուսնուն դիմել արդարադատութեանը՝ վերականգնելու իր մարդկային պատիւը։

Պետերբուրգից եկած Պետական Դումայի անդամ երդ.-հաւատ. Մակլակօվը, որ մինչ այդ լուռ դիտողի դեր էր կատարում, առաջին անգամ բանալով բերանը հարց տուեց տիկ. Բեբութօվային.

— Դուք Թաղիևի տնից հեռացաք առանց ձեր ամուսնու, ենթադրելով որ նրան արդէն ազատել են թոկից և բաց թողել։

— Այո։

Նախագահը, դիմելով Թաղիևին ասաց. «Եթէ ցանկանում էք՝ բացատրութիւն տուէք»։

Հ. Զ. Ա. Թաղիև.—Ես շատ սիրել և յարգել եմ Բեբութօվին, բայց վռնտեցի նրան ինչպէս մի յանցագործ։ Ես աշխատել եմ լուսաւորութիւն մտցնել Թուրքերիս մէջ, [illegible] րել և սովորում են հէնց Բագւում իմ հաշւով, և նրանցից մէկն էլ Բեբութօվն էր, որը արատաւորեց իմ ընտանեկան պատիւս։

Մի շարք աննշան վկաներից յետոյ հրաւիրում են Թաղիևի կնոջը՝ Սօնա խանումին, որը մօտաւորապէս հետևեալը ասաց.

— Ես ամուսնուս յայտնեցի Բեբութօվի տգեղ վարմունքի մասին նախաճաշի ժամանակ. իսկ երբ Բեբութօվի կնոջը հեռախօսով հրաւիրել տուեց, ես ասացի ամուսնուս, որ կարիք չը կայ, աւելի լաւ է միանգամայն հեռացնել։ Ապա հրաւիրեցինք մեր մտերիմներին և Բեբութօվին, որին ամուսինս մարդկանց մօտ նախատեց՝ ասելով նրան «убирайтесь вонъ». Բեբութօվը հեռացաւ. չը գիտեմ էլ ինչ պատահեց սանդուղքների վրա։

Տիկ. Թաղիևայի խօսքերից պարզվեց մի այլ մութ կէտ, այն է, որ, տիկնոջ խօսքով, այդ օրերը ծառաները, աղախինները և այլն գնացած են եղել այգի՝ դաչա, մինչդեռ այդ վերջինները Թաղիևի փայլուն վկաներն են ցուցադրված։

Շարունակվում է վկաների հարցաքննութիւնը. հարցաքննում են Բեբութօվի փեսայ Հասանբէկօվին և այլոց, որոնք հաստատում են, որ իսկապէս Բեբութօվը ջարդվել է Թաղիևի տանը և այլն։ Բայց Թաղիևի կողմնակիցները ճգնում են հաստատել, որ ջարդը թէև եղել է, բայց ոչ ննջարանում կամ առանձնասենեակում, այլ դէպի փողոց տանող սանդուղքի վրա, ուրին մասնակցել է Թաղիևի եղբօր որդին, որը, իբր թէ, չէ կարողացել տանել իր հարուստ հօրեղբօր կրած ընտանեկան անպատւութիւնը։

Բագւում ապրողը և տեղացիներին մօտիկ կանգնած մարդը կարող է իմանալ, որ Թաղիևի ներկայ կինը՝ Սօնա խանումի աւագ քոյրը Թաղիևի աւագ որդու կինն է. հայրը որդուն ամուսնացրել է մեծ քրոջ հետ, իսկ ինքը մի շարք տարիներից յետոյ ամուսնացել է փոքր քրոջ հետ։ Հայր և որդի քենակալ են, միայն որդին մեծ քենակալը, իսկ հայրը՝ փոքր։

Այդ երևոյթը հօր և որդու մէջ սառնութիւն առաջացրեց, որից յետոյ որդին հեռացաւ միլիոնների մէջ լողացող հօր տնից և բնակութիւն հաստատեց Մոսկվա։ Դրանից յետոյ անցել են մի շարք տարիներ (10 տարի)։ Երկրորդ որդին՝ Սադըխը, որը նոյնպէս այսօր մեղադրվում է ծեծին մասնակցելու մէջ, հօր մօտ էր ապրում, ինչպէս և այժմ։ Սադըխը տեսնում էր, որ հօր բոլոր գործերը օտարների ձեռքին են, որոնց մէջ Բեբութօվ ինժեները մեծ հաւատ է ձեռք բերել, և հայրը ամբողջ սրտով հաւատում է իր միլիոնները, որի հետ Բեբութօվ իր հայեցողութեամբ է վարվում։ Միւս կողմից, ինչպէս ասացի, 80-ամեայ ծերունը քայլ առ քայլ մօտենում է գերեզմանին. որդիները անծանօթ, հեռու գործերից, մէկը հեռու հիւսիսում, միւսը չէզոքացված։ Եւ ահա առաջ է գալիս մի խաղ, որը կիսավայրենի կովկասցին մարսել չէ կարող, որի հետևանքն է լինում շարժել տգէտ, փակ կեանք վարող կովկասցու, այն էլ նահապետական Թուրքի ընտանեկան ինքնասիրութիւնը։

Ահա այդ է, որ կարմիր թելի նման գործի մէջ, վկաների ցուցմունքներից երևում է։

Գիշեր է. ուշ ժամին փակվեց նիստը. չը նայելով որ այդ ժամանակ բագուեցի Թուրքերը երկու քուն քնած են լինում, բայց դատարանի վրա գտնվող բոլոր երեք փողոցները լցված էին Թուրք հասարակութեամբ, որոնք հարց ու փորձ են անում. «արդարացա՞ւ հաջին, մեղադրվեց, երբ կարդարանայ»։

Դատավարութեան շարունակութիւնը կը սկսվի վաղը, ժամը 11-ին ցերեկվայ։

Բագու, 7 մարտի

Թաղիևի և միւս մեղսակիցների պաշտպանները ամեն ջանք գործ են դնում, որպէսզի դատարանում ապացուցեն, որ ծեծը տեղի է ունեցել ոչ թէ ննջարանում, այլ սանդուղքների վրա, այն էլ պատահաբար ու մի մարդու ձեռքով։ Հէնց այդ է, որ գործը ձգձգվում է, հետաքրքրութիւնը չքանում։ Բեբութօվի սխալը նրանումն է եղել, որ անմիջապէս դատախազին չէ դիմել, իսկոյն ոստիկանութեան միջոցով արձանագրութիւն կազմել չէ տուել ժամն ու տեղը, արիւն թափված սենեակը ցոյց տալու։ Ուստի այսօր դատարանում իւրաքանչիւր վկայի խօսելիս միևնոյն հարցերն են կրկնվում, ինչպէս նախագահից տուած նոյնպէս և դատախազից, իսկ պատասխանները, աննշան բացառութեամբ, միատեսակ են։

Այսօր, ամսիս 7-ին, երրորդ նիստն է։ Առաջին անգամ հրաւիրեցին բժիշկ Սուլթանօվին, որը բժշկական օգնութիւն է ցոյց տուել Բեբութօվին։ Նա յայտնում է, որ ծեծի հետևեալ օրը իրան հրաւիրեցին Բեբութօվի մօտ, տեսել է ձեռքերի վրա թոկից մնացած հետքերը, կապտած է եղել երեսին արիւն, աչքի տակերը կապոյտ, [illegible], որը ապացոյց է հարուածների։ Նախագահի հարցին թէ Բեբութօվը չը բացատրեց իրան դրութեան, ծեծի պատճառները և որտեղ ծեծված լինելը։ Սուլթանօվը յայտնեց, որ սկզբից հրաժարվեց, իսկ քիչ յետոյ, երբ ինժ. Ջվանշիրօվն եկաւ, այն ժամանակ սկսեց մանրամասն պատմել ամեն ինչ, ըստ Բեբութօվի, ինտրիգ է եղել սարքված։ Բժիշկը յայտնեց և այն, որ իրան կայարանում պատահել է Ասադբէկ Վեզիրօվը, որին արքայազն Մանսուր Ղաջարն ասել է, որ եթէ ինքը Թաղիևի տանը չը լինէր, Բեբութօվի հետ պիտի վարվէին այլ կերպ։

Բժշկի այդ ցուցմունքով գործի պատկերը փոխվեց. պաշտպանները իրար երեսի նայեցին. դատախազը շարժում արեց և պաշտպանները մէկը միւսի ետևից սկսեցին երկար ու բարակ հարցեր տալ։ Դատախազը նորից հարցրեց բժշկին թէ Վեզիրօվը կայարանում չը կրկնեց Մանսուր Ղաջարի խօսքերը։

— Կրկնել է, բայց քննիչի մօտ մերժել է, որպէս թէ չէ ասել, որի համար մասնաւոր շրջանում իմ դէմ տրտունջ յայտնեց, թէ ինչու ես իրանից լսած խօսքերը յայտնել եմ. չէ որ նա այդ ասել է ինձ որպէս մօտիկ ընկերոջ, չը սպասելով որ իմ ասածներս դատարանում պիտի կրկնեմ...

Հարցաքննում են բժ. Ախունդօվին, որը նոյնպէս հաստատում է Բեբութօվի կրած չարչարանքների հետքերը։

Վկաների մէջ՝ ինժ. Ջվանշիրօվը, որը մօտիկ է Բեբութօվին, իր ցուցմունքով միանգամայն սառը ջուր թափեց դատարանի դահլիճում գտնվող ինչպէս դատաւորների, նոյնպէս և պաշտպանների վրա։ Նա դէպքի միւս օրը լինելով Բեբութօվի մօտ՝ հաստատում է ծեծի, չարչարանքի ամբողջ պատկերը։ Նա յայտնում է, որ ինքը առաջինն է եղել, որ հակառակ կարծիք է յայտնել՝ գործը տալ դատարան, ի նկատի առնելով որ հասարակական խօսակցութեան առարկայ պիտի դառնայ մի յայտնի ընտանիք։ Նա ասում է. «Ի նկատի առնելով Թաղիևի և Բեբութօվի մօտիկ յարաբերութիւնը, առաջինը զոհ է եղել իրան շրջապատող բարեկամներին»... Նա խորհուրդ է տուել Բեբութօվին, որ հեռանայ Բագուից, առողջութիւնը վերականգնի և ապա վերադառնայ ու իր հաշիւները վերջացնի Թաղիևի որդոց հետ, մինչև անգամ մենամարտի հրաւիրելով նրանց։

— Ես զարմանք յայտնեցի, որ Հասանօվը, երբեմն քաղաքային ձայնաւոր, և արքայազն Մանսուրը, որ քաղաքապետի մօտ պատասխանատու պաշտօնեայ է, յայտնում են Վեզիրօվին, թէ Բեբութօվը պիտի շնորհակալ լինի արքայազնից, որ վերջինս թոյլ չէ տուել պատրոյգ գործադրել Բեբութօվի վրա, որը պատրաստ է եղել Թաղիևի տանը Մամեդ-Րիզա Թաղիևի ձեռքին։ Ես միանգամայն հակառակ էի, կրկնում եմ, —շարունակում է ինժ. Ջվանշիրօվը,—որ գործը դատարան հանվէ, ի նկատի առնելով որ անպայման Թաղիևը պիտի նստէ մեղադրեալների նստարանի վրա, որը աւելի մեծ ցաւ է Թուրքերի համար, քան Բեբութօվի կրած տանջանքները։ Ինձ նման են խորհուրդ տուել բոլոր վկաներն ու մտերիմները, բայց Բեբութօվը, լինելով բարձրագոյն ուսման տէր, ասում էր. «Ես այդ տանել չեմ կարող, ես անձնասպանութիւն կը գործեմ»... Այստեղ միայն Թաղիևի և Բեբութօվի խնդիր չը կայ, այլ ահագին թշնամութիւն է ստեղծված բագուեցի և շուշեցի մուսուլմանների միջև։ Մինչև անգամ շատ Թաղիևականներ ինձ հետ դադարեցրին իրանց յարաբերութիւնը, և ես ինձ ապահով վիճակի մէջ չէի գտնում. ուզում էի դիմել քաղաքապետին ու ապահովութիւն խնդրել։ Բագուի հետ խաղալ չի լինի. բաւական է գոհել 50 ր., և մարդ կը զրկվի կեանքից...։

Նախագահ.—Ուրեմն դուք հաստատեցէք, որ Բագւում մարդկանց սպանում են 50 րուբլով։

Ինժ. Ջվանշիրօվ.—Այո, սակայն ես հաստատ չը գիտեմ, բայց մօտաւորապէս այդպէս է։

Ընթերցողները մեր առաջին նամակից իմացան, որ Բեբութօվը վէրք էր ստացել ծնօտի տակից, որից արիւն էր հոսել։ Բայց չէր յայտնվում, թէ ինչով է խփվել, որ մի բութլանոցի չափ վէրք է առաջացել։ Պաշտպան Զամբուլօվսկին, որ ծեծողներից է վարձված, հարց տուեց ինժ. Ջվանշիրօվին, թէ վէրքը ինչից է առաջացել և այլն։

— Շատ պարզ է,—ասաց Ջվանշիրօվը,—ի հարկէ զինուորականի ոտքերի հարուածից. զինուորականները ունեն իրանց կօշիկների կրունկի ետևը խփած շպորներ։

Պաշտպան Մակլակօվը, որ շատ քիչ է խօսում, հարցրեց վկայ ինժ. Ջվանշիրօվին.

— Ինչու համար ասացիք, որ եթէ Թաղիևը նստի մեղադրեալների աթոռի վրա, այդ մեծ ցաւ կը պատճառի բոլոր մահմեդականներին։

— Ես յայտարարում եմ, որ ոչ մի կախում չունեմ և չեմ ունեցել Թաղիևից, բայց լսել եմ, որ բարի գործերի մասնակցում է, շատ չքաւոր ուսանողների է օգնում. այդ գործերը, ինչպէս ես էլ մուսուլման, ստիպում էին ինձ միշտ յարգանքով վերաբերվել դէպի նրան. ահա այդ պատճառով էլ ասում եմ, որ նրան՝ մեղադրեալի աթոռի վրա նստեցնելը սուգ կը լինի կովկասեան մահմեդականների համար։ Բայց և այնպէս Բեբութօվի դէպքից յետոյ ես ինքս ստիպված եղայ զինված պտտել Բագւում՝ ինքս ինձ պաշտպանելու համար։

— Ինչից և ինչպէս,—հարց է տալիս Թաղիևի խմբի պաշտպաններից մէկը՝ երդ.-հաւատ. Վանսօվիչը։

Ջվանշիրօվ.— Արհամարհելով. միթէ [illegible] ապրում։

Հրաւիրվում են միւս վկաները, որոնց թւում քաղաքապետի գլխաւոր առանձին գործերի պաշտօնեայ Ասադ-բէկ Վեզիրօվը. մի շարք վկաները ևս հաստատում են, որ զինուորական պաշտօնեայ Մամէդբէկօվի ձեռին է եղել մոմից շինած մի հաստ պատրոյգ, իսկ երբ արքայազն Մանսուրը հարցրել է, Թաղիևի տանը, Մահմեդբէկօվին, թէ ինչ է այդ, Մամէդբէկօվը պատասխանել է, թէ շուտով այստեղ Բեբութօվի վրա կը լինի «интересная операція». Երբ արքայազնը այդ օպերացիայի մանրամասնութիւնը իմացել է, ազատել է Բեբութօվին այդ խայտառակութիւնից, թոյլ չը տալով Մամէդբէկօվին։

Հարցաքննութիւնը իր այլանդակ պատկերով հրապարակ է հանում շատ տգեղ վարմունքներ, որոնք յատուկ են միայն կիսավայրենի կովկասցիներին։

Խօսակցութիւնը երբեմն այնպիսի գոյն է ստանում, որ ներկայ գտնվող տիկինները ամօթից գլուխները ցած են պահում՝ տղամարդկանց երեսին չը նայելու համար։

Նիստը փակվեց ժամը 7-ին երեկոյեան։ Մէկ ու կէս ժամից յետոյ կը շարունակվի հարցաքննութիւնը։

Ս. Գարագաշ

(Կը շարունակվի)

*) Տես «Մշակ» № 53.

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ՅՈՎՀ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Վաղարշապատ, 4 մարտի

Այսօր, առաւօտեան 11 ժամին, էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանի դահլիճում ճեմարանի մանկավարժական խորհրդի ձեռներէցութեամբ նշանակված էր խորհրդակցութիւն՝ մի յանձնաժողով կազմելու մեր սիրելի բանաստեղծ Յ. Յովհաննիսեանի 30-ամեայ յոբելեանը կատարելու համար։

Հրաւիրված էին ճեմարանի ուսուցիչները, վանքի միաբանութիւնից, Վաղարշապատի քահանաներից, ծխ. երկսեռ դպրոցների ուսուցիչ-ուսուցչուհիները, սինոդի ծառայողները, Վաղարշապատի տիկիններից, օրիորդներից և պարոններից շատերը, որոնք հայ գրականութիւնը սիրելով և մեր բանաստեղծի տաղանդը յարգելով եկել էին ժողովի՝ խորհրդին նպաստելու յոբելեանի տօնախմբութեանը։

Ժողովի նախաձեռնողներն էին ճեմարանի մանկավարժական խորհրդից ընտրված ներկայացուցիչներ՝ Ս. Կանայեան, Մ. Աբեղեան և Թ. Տօշեան։

Ժողովը բաց արեց Ս. Կանայեանը, մի քանի խօսքով բացատրելով որ այս ժողովը պիտի ընտրի մի յանձնաժողով՝ մեր բանաստեղծ Յ. Յովհաննիսեանի յոբելեանը ըստ արժանւոյն տօնելու համար. ապա առաջարկվեց ընտրել մի նախագահ և մի քարտուղար։

Նախագահ ընտրվեց Ս. Կանայեանը և քարտուղար՝ Մ. Խոստիկեանը։

Առաջարկվում են զանազան բանաձևեր, թէ ինչպէս տօնել այդ յոբելեանը։

Ց. Մուշեղեան ասում է մօտաւորապէս հետևեալը. «Նախ պէտք է ընտրել մի յանձնաժողով և նրան թողնել ազատ՝ որոշելու թէ ի՛նչպէս տօնել»։

Գ. Ալթունեան.—Հարցը սխալ է դրվում. պէտք է նախ որոշել, թէ յանձնաժողովը, որ ընտրվում է, ինչ պիտի անի, ինչ շրջանում պիտի գործի, և ապա ընտրել։

Հարցնում են մի քանի տեղից, թէ ճեմարանի հետ միացած պիտի կատարել թէ ոչ։

Ս. Կանայեան.—Ճեմարանը՝ ինչպէս առանձին ընտանիք՝ պիտի առանձին տօնի. իսկ այս յանձնաժողովը պիտի դառնայ կենտրոնական ու դիմի լրագրութեան միջոցով ընդհանուր հայ հասարակութեան։

Գ. Ալթունեան.—Պարոններ, նախ պէտք է պարզել, թէ յոբելեանի համար ի՛նչ ձև ընտրվի։ Յանձնաժողովը փող պիտի հաւաքի, երեկոյթ կազմի թէ ի՛նչ պիտի անի։ Ահա իսկական բուն հարցը։

Մ. Աբեղեան.—Յանձնաժողովին պէտք է ազատութիւն տրվի, որպէսզի նա մշակէ ընդհանուր գծեր. ես գտնում եմ, որ պէտք է նշանակել յոբելեանի օրը և ոչ թէ այստեղ որոշվի։

Բժ. Տէր-Մինասեան.—Թող մանկավարժական ժողովը մի համառօտ ծրագիր կազմի, որը ապա կը բերվի միւս ժողովին կարդացվելու և ապա քննութեան և հաստատութեան առնվելու։

Թ. Տօշեան.—Մանկավարժական ժողովը որոշել է մեզ՝ 3 հոգուս՝ հրաւիրել ձեզ և ոչ ծրագիր կազմել. այդ պէտք է հրաւիրված հասարակութիւնը ինքը մշակի։

Ռ. Աբրահամեան.—Տօնը պատկանում է հասարակութեանը և ոչ թէ ճեմարանին, որ մանկավարժական ժողովը ծրագիր կազմի։

Որոշվեց նախ որոշել ինչ ձևով տօնել, ձևի եղանակի մասին մտածել և ապա ունենալ յանձնաժողով։

Մ. Աբեղեան.—Որովհետև սա ոչ թէ տեղական է, այլ ընդհանրութեան, և որովհետև կարող են դրսից նուէրներ, հեռագիրներ, ուղերձներ և այլն ստացվել, ապա ուրեմն պիտի որոշենք և յայտնենք դպրոցներին և ուրիշ հաստատութիւններին՝ յոբելեանի տօնման օրը։

Գ. Ալթունեան.—Յանձնաժողովը պէտք է ձեռնարկի Յովհաննիսեանի կենսագրութիւնը գրելու, միացած անտիպ բանաստեղծութիւնները տպելու և հասարակութեանը լաւ ծանօթացնելու նրա հետ։

Մ. Արաղեան.—Կաւելացնեմ այդ ամենին և այն, որ պէտք է ապահովել բանաստեղծի նիւթականը. պէտք է առաջ քաշել և ապահովութեան խնդիրը։

Ս. Գևարգեան.—Եթէ պէտք է դիմել և ուրիշ տեղ, չէ՞ որ այդ դէպքում և դրսի կարծիքը պիտի իմանալ։

Մ. Խոստիկեան.—Անհրաժեշտ է կրթականը և բարոյականը. հարկ է նրա երկերը տպագրել և ապա էժան գնով տարածել հասարակութեան մէջ։ Իսկ ապահովութեան խնդիրը պէտք է լինի թէ մեզանում և թէ դրսից, որից պէտք է սպասել։

Վերջը այսպէս ամփոփվեց. գործնական, կրթական, բարոյական և ապահովութեան խնդիր։

Վերջ ի վերջոյ ժողովը երկու բանաձև առաջարկեց. ա) Նրա բանաստեղծութիւնից ընտիրները կենսագրութեան հետ տպել և էժան գնով տարածել հասարակութեան մէջ՝ ժողովրդականացնելու համար և բ) ապահովութեան խնդիրը։

Ապա նախագահը հարցերը վերջացած համարելով առաջարկեց յանձնաժողովի ընտրութեանը անցնել։

Ուշ լինելու պատճառով՝ խնդրեցին թեկնածուները առաջարկել բաց քուէով, իսկ ընտրութիւնը գաղտնի. բայց Ալթունեանը առաջարկեց թեկնածուներն էլ գաղտնի քուէարկել։ Քուէարկութիւնը տևեց մինչև ժամը 3-ը։

Շատ ուշ լինելու պատճառով յանձնաժողովի ընտրութիւնը յետաձգվեց միւս ժողովին։

Մոռացայ ասելու, որ մեծամասնութեամբ որոշվեց, որպէսզի յանձնաժողովը բաղկանայ 11 հոգուց։

Վ. ք. Աղազաղեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Երգեցիկ խումբ պահելու լաւ միջոց

Ստաւրոպոլ, 29 փետրվարի

Տեղիս հայոց եկեղեցու երգեցիկ խումբը քանի-քանի անգամ կազմվել և կրկին քանդվել է միմիայն այն պատճառով, որ երգիչ-երգչուհիները անվարձ երգիչներ լինելով՝ յաճախ թերացել են իրանց բարոյական պարտականութիւնների մէջ։

Ներկայումս Ս. Քհ. Տէր-Յովհաննիսեանի ջանքերով կրկին կազմվեց, և որպէս զի մի անգամ ընդ միշտ նրա գոյութիւնը ապահոված լինի, տէր-հօր խնդրանօք տեղիս հայ վաճառական Բ. Պ. Պետրոսեանը համաձայնել է երգիչներին ձրիաբար թողնել իր «Բիօսկոպ» կոչված թատրոնը։ Ներկայումս երգիչները ամսական 4 անգամ երգելով եկեղեցում՝ 8 անգամ ձրիաբար օգտվում են «Բիօսկոպ» գնալով։ Որևէ պատճառով եկեղեցի չեկող երգիչը՝ մի շա-

բաթով զրկվում է տոմսակի իրաւունքից։ Տոմսակները անուանական են և տէր-հօր կնիքով կնքված։ Աշոտ

ՄԻՋԻՆՔԻ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նոր-Բայազէտ, 1 մարտի

Մեծ պասը ամբողջապէս ծիսական աւելորդապաշտութիւնների, նախապաշարմունքների և նախնական սովորութիւնների մի ժամանակաշրջան է հայ գաւառացու համար։ Մանաւանդ Նոր-Բայազէտի գաւառի պէս մի խաւարապատ շրջանի համար, ուր ժողովրդի պաշտնական հասկացողութիւնները և աւանդապահութիւնները հեշտութեամբ չեն արմատախիլ լինում հայ գաւառական ազգաբնակութեան միջից։

Դրանցից ամենահետաքրքրականը «Միջինքի սովորութիւնն» է, որը գրեթէ դարերով է սրբագործված հայ գաւառացու համար։ Այսօր Միջինքն է—մեծ պասի ուղիղ կէսը—երբ հայ գիւղացին սովորութիւն ունի Միջինք թխել սովորաբար՝ ամեն տարի։ Մեծ ընտանիքները մի ահագին սինիի (հին պղնձեայ մատուցարան) մեծութեամբ, կօլօլ մեծ «կլօճի» չափով, յաճախ մի պուտ կշռող «Միջինքը»*) կամ թխւում է թոնրում կամ տարվում է փուռը՝ եփելու համար։ Տանտիկինը խմորը հունցելիս նախապէս նրանում թագցնում է մի 2—3 կօպէկանոց սև փող կամ հէնց մի կոճակ, որը, երեկոյեան Միջինքը կըտրատելիս և ընտանիքի թւի համաձայն բաժին անելիս՝ ուտելու ժամանակ ում բաժնից դուրս գայ այդ սև փողը կամ կոճակը, կը նշանակէ նրա գլխին է ընկնում «Միջինքը»—այսինքն տան «դօվլաթը» (հարստութիւնը)։

Աւելորդ է ասել, որ յաճախ Միջինքը ընկնում է ձիու կամ եզան գլխին, որը և համարվում է տան «դօվլաթը», քանի որ Միջինքը բաժանելիս ընտանիքի անդամներից, հայ գաւառացին չէ մոռանում նաև բաժին հանել «մեր եզանը» կամ ձիուն, որոնց բաժինը կարող են ճաշակել ծառաները, մշակները, եթէ կան, որովհետև սրանց բաժին չեն հանվում՝ տան ընտանիքին չը պատկանելու համար (նրանց բաժին է հանվում իրանց սեփական Միջինքից)։ Ընտանիքի բացակայ անդամները և օտարութեան մէջ գտնվածները նոյնպէս բաժին ունեն «Միջինքից», թէկուզ պանդխտութեան մէջ անկենդանի էլ լինեն նրանք։

Եւ այսպէս՝ ամեն տարի մեծ պասի կէսին տեղի է ունենում հայ գաւառական շրջաններում «Միջինքի» սովորութիւնը։

Փորձեցէք հասկացնել հայ գիւղացուն, որ «Միջինքի» սովորութիւնը միամիտ բան է և պէտք է ձեռք վերցնել այդ նախապաշարված հասկացողութիւնից, բայց ձեզ անշուշտ հերետիկոս կանուանեն կամ կրօնի ու ծիսակատարութեան հակառակ անձնաւորութիւն։

Նոյն իսկ Նոր-Բայազէտ քաղաքի հասարակութեան մէջ դեռ ևս մեծ մասամբ տիրապետում է այդ սովորութիւնը, որը պառաւ տատերի կամ ծերունի պապերի ծծած կաթի հետ զուգընթացաբար մնացել է իբրև հայկական-նախնական սովորութիւն։

Շատ քիչ ընտանիքներ, այնու ամենայնիւ, բարձր շրջաններում դեռ նոր-նոր են վըստահանում թողնել «Միջինքի» սովորութիւնը, որոնց թիւը, սակայն, դեռ ևս մատների վրա կարելի է համարել։

Որսորդ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ **)

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

Պետերբուրգ, 9 մարտի

Նախագահում է Րօձեանկօն։

Վիճաբանութիւններ են սինօդի նախահաշւի մասին. մինիստրների օթեակում է օբէր-պրօկուրօրը։

Գեգեչկօրին յիշեցնում է, թէ ինչպիսի սկզբունքային վերաբերմունք ունեն սօցիալ-դեմօկրատները դէպի կրօնը առհասարակ և դէպի սինօդի նախահաշիւը մասնաւորապէս, և ապա բերում է Մարկսի կարծիքը, թէ ինչ ազդեցութիւն ու նշանակութիւն ունի կրօնը ժողովրդական կեանքում, և մատնանշում է հոգևորականութեան մասնակցութիւնը մահվան դատավճիռներ կայացնելու ժամանակ (աղմուկ աջից. հոգևորականութիւնը բողոքում է)։ Մի քանի քահանաներ հեռանում են դահլիճից։ Նախագահն առաջարկում է հռետօրին աւելի զուսպ լինել դարձուածքների մէջ։

Գեգեչկօրին ասում է, որ պետութեան և եկեղեցու միջև լիակատար համերաշխութիւն է տիրում ժողովրդի կենդանի ույժերի ոտնահարութեան գործում։ Ոչ եկեղեցական համագումարը, ոչ ծխի բարենորոգումը գործին չեն օգնի։ Անհրաժեշտ է ձգտել բաժանելու եկեղեցին պետութիւնից. ազգաբնակութեան մասսաների տնտեսական շահերը պաշտպանելու տեսակէտից անհրաժեշտ է եկեղեցու գոյութիւնը ապահովել մասնաւոր միջոցներով։ Այժմ տասնեակ միլիոններ յատկացվում են վանքերի և իրանց ժամանակը կեր ու խումի մէջ անցկացնող վանականների պահպանութեան համար։ Հռետօրը մանրամասն բնորոշում է վանական կեանքը, բերում է վիճակագրական թւեր վանական դրամական ու հողային սեփականութեան հարստութիւնների մասին, կարծում է, որ ժամանակակից եկեղեցու ներկայացուցիչների համար կրօնը բնաւ ինքնագոհ նպատակ չէ հանդիսանում, այլ սոսկ մի միջոց՝ քաղաքական կռւում ազգայնական գաղափարներ տարածելու համար։ Դրա անհամեմատ պերճախօս ապացոյց ծառայում է այն կռիւը, որպիսին վարում է իշխանութիւնը վրացական-իմերական եկեղեցու դէմ. մի դար առաջ զրկված իր ինքնուրոյնութիւնից, այդ եկեղեցին ենթարկվում է կոպիտ ու սիստեմատիկ հալածանքների. նրա սրբութիւնները յափշտակված են, կալուածքները գրաւված, աստուածպաշտութիւնը մայրենի վրացական լեզուով արգելված է։ Մօտ է այն ժամը, երբ բոլոր դեմօկրատիկ տարրերը կը գիտակցեն, թէ որտեղից է բղխում ընդհանուր խառնաշփոթութիւնը պետութեան մէջ, և կազատեն պետութեանը այդ չարիքից (ծափ. ձախից)։

Հայր Տրէգուբօվը կարծում է, որ սօցիալ-դեմօկրատները պէտք է բնականօրէն անզուսպ ատելութիւն տածեն ուղղափառ եկեղեցու դէմ, որ կանգնած է նրանց իդէալների իրագործման ճանապարհի վրա և խոշոր դեր է խաղացել Ռուսաստանի պատմութեան մէջ։ Հռետօրը միջնորդում է յատուկ գումարներ յատկացնել եկ.-ծխական դպրոցներին, որոնք ստեղծվել են ժողովրդի նախաձեռնութեամբ և մեծ դեր են խաղում կրթութեան գործում Ռուսաստանում։ Յետոյ պէտք է փոխել շինական հոգևորականութեանը ապահովելու եղանակը։

Հայր Ռվարօվը կողմնակից է շինական հոգևորականութեանը ռոճիկ նշանակելուն։

Միտրօֆան եպիսկոպոսը պաշտպանում է եկեղեցա-ծխական դպրոցներին յատկացված գումարները։ Սրբազանը վերջում մանրամասն կանգ է առնում Գէրմօգէն եպիսկոպոսի հետ պատահած միջադէպի վրա, վկայելով որ Գէրմօգէնը հեռացվեց պաշտօնից սինօդին բացէ ի բաց չանսալու համար։ Ապա Միտրօֆան եպիսկոպոսը խօսում է Րասպուտինի գործողութիւնների դէմ։ Ամենավերջը հռետօրը պնդում է շուտով իրագործել համառուսական եկեղեցական համագումար կայացնելու որոշումը, որ սանկցիա է ստացել Բարձրագոյն հաճութեամբ։

Հայր Ստանիսլավսկին կարծում է, որ Օպպօզիցիայի բոլոր ճառերը ընդդէմ ուղղափառ եկեղեցու Յուդայի համբոյրներ են, որոնք ահագին վնաս են պատճառում եկեղեցուն։ Ուղղափառ եկեղեցին հանդիսանում է ինքնատիպ ու անկախ հաստատութիւն, պետութիւնից անկախ։

Հայր Տիտօվը, ակնարկ ձգելով եկեղեցական կեանքի վերջին տարիների դէպքերի վրա, գտնում է, որ ամեն բան մնացել է հինը։ Ծխի բարենորոգման հարցը դեռ ցայսօր լուծում չէ ստացել, ինչպէս նաև հոգևորականների ռոճիկի հին խնդիրը։ Հոգևորականութեան դրութիւնը թեմում աւելի վատթարացել է, քան Պօբէդօնօսցեվի ծանր ժամանակներումն էր։ Անհրաժեշտ է փոխել բոլոր փոխ-յարաբերութիւնները աշխարհիկ և եկեղեցական իշխանութիւնների միջև։ Այն ժամանակ եկեղեցու կեանքին կը մասնակցեն հասարակութեան բոլոր առողջ տարրերը։

Սինօդի օբէր-պրօկուրօրը տալիս է մի քանի բացատրութիւններ հռետօրների նկատողութիւնների դիմաց։

Եւլօգի եպիսկոպոսը եռանդով պաշտպանում է համագումարի գաղափարը, որ ուղղափառ եկեղեցին ազատելու է օրէնսդրական հաստատութեան իրաւասութիւնից, որի մէջ նստել են այլադաւաններ, անգամ անհաւատ մարդիկ։

Գուչկօվը բաւական խիստ ոճով ու մանրամասն խօսում է եկեղեցական իշխանութեան անկերպարան վիճակի, Գրիգորի Րասպուտինի սխրագործութիւնների և սինօդի անկարողութեան մասին։ Իր ճառը Գուչկօվը աւարտում է այսպիսի խօսքերով. «1911—1912 թ. թ. ռուս տարեգիրը գրելու է. այդ տարիները սինօդի օբէր-պրօկուրօր էր իսկակ. գ. խ. Վլադիմիր Կարլօվիչ Սաբլէրը, որօք ուղղափառ եկեղեցին հասաւ չը լսված ստորացման։ Թող ժողովուրդը իմանայ, թող պատմութիւնը յիշէ, որ այս ծանր տարում, որպիսին անց է կացնում ուղղափառ եկեղեցին և ժողովուրդը, սինօդի օբէր-պրօկուրօր Սաբլէրը իր պարտականութիւնը չը կատարեց...» (Ծափահարութիւն կենտրօնում և ձախից, սուլոց աջից)։

Սինօդի օբէր-պրօկուրօրը ասում է, որ իրան չեն վախեցնի անորոշ ճառերն ու գաղտնի մեղադրանքները։

Պետերբուրգ, 10 մարտի

Դումիան նիստում, իշխան Վօլկօնսկիի նախագահութեամբ, շարունակվում է զինուորական ծառայութեան կանոնադրութեան երրորդ ընթերցումը։ Երկրորդ բաժինը, որ պարունակում է յօդուածներ քրէական պատասխանատւութեան մասին զինուորական ծառայութիւնից խուսափելու համար, ընդունվում է Պրոտոպօպօվի լրացումով։ Այսպէս՝ 511-րդ յօդուածը, որ ազդարարում է, թէ զինուորական ծառայութիւնից խուսափողները պատժվում են 8 ամսից սկսած մինչև մի տարի ու չորս ամսով բանտարկութեամբ, ընդունվեց լրացումով, որ միևնոյն պատժին ենթարկվում են նաև այն անձինք, որոնք որևէ խաբեբայական գործողութիւն են կատարում մէկ ուրիշի՝ զինուորական ծառայութիւնից ազատվելուն աջակցելու նկատումով. եթէ այդ աջակցութիւնը արհեստ է դարձված, այն ժամանակ յանցաւորը դատապարտվում է բոլոր իրաւունքներից ու արտօնութիւնից զրկման և պատժիչ բաժանմունքներում բանտարկութեան քր. պատժ. 31-րդ յօդուածի հինգերորդ աստիճանով։

Օրինագիծն ամբողջովին ընդունելու հարցի առիթով Նեկրասօվը յայտնում է, որ պետական ինքնապաշտպանութեան մասնաժողովի աշխատանքները, որոնք կատարվեցին դռնփակ, աննպաստ ազդեցութիւն ունեցան օրինագծի վրա։ Սահմ.-ռամկավարների առաջարկութիւնը օրինագիծը մասնաժողովի յանձնելու մասին մերժվեց. սահմ.-ռամկավարների բոլոր ուղղումները, որոնք նպատակ ունէին բարելաւել օրինագիծը, չընդունվեցին. իրանց ույժի մէջ մնացին այն յօդուածները, որոնք անարդար կերպով սահմանափակում են հրեաների մասնակցութիւնը զինուորական ծառայութեան մէջ. մերժվեցին ուսուցիչներին և բժիշկներին զինուորական ծառայութիւնից ազատ կացուցանելու մասին առաջարկված ուղղումները և այլն, և այլն։ Այդօրինակ պայմաններում օրինագիծը ներկայանում է ոչ թէ բարենորոգում, այլ գործող կանոնադրութեան անհեռատես սահմանափակում։ Ուստի և սահմ.-ռամկավարների ֆրակցիան ձայն է տալու օրինագծի դէմ՝ ամբողջը վերցրած։

Նոյնպէս օրինագծի դէմ են առաջադիմականները և աշխատաւորականները։

Քուէարկութեամբ օրինագիծն ընդունվում է ամբողջովին 147 ձայնով ընդդէմ 72-ի։

Նիստի դռները բացվում են։ Շարունակվում են սինօդի նախահաշւի վիճաբանութիւնները։

Մարկօվ 2-րդ իր բարեկամների հետ համաձայն չէ Պուրիշկէվիչի համարեա բոլոր ասածների հետ։ Օբէր-պրօկուրօրը բնաւ չէ հանդիսանում հոգևոր իշխանութեան գերագոյն ներկայացուցիչ. այդպիսին ներկայանում է սինօդը, իսկ իշխանութեան կրողն է Թագաւոր Կայսրը՝ համառուսական Ինքնակալը։ Ինչ վերաբերում է սինօդի նախահաշւին, եկեղեցական կառավարութեան գործերը անպայման անված են Դումայի տնօրէնութիւնից։ Ճիշդ է ասում Գուչկօվը, եկեղեցին յիրաւի վտանգի մէջ է, հոկտեմբերեանների գրոհի վտանգի մէջ, հոկտեմբերեանների, որոնք իրանց հետ տանում են՝ այլադաւաններին ուղղափառ սուրբ եկեղեցին կործանելու համար։ Պետութիւնը վտանգի մէջ է, որովհետև հոկտեմբերեանների և զինուորական գործերի միւս ղեկավարների մտքրումները հանելուկային են և յանգում են չափազանց ամօթաբեր հետևանքների։

Ընդհանուր վիճաբանութիւնները աւարտված են։ Զեկուցանողի վերջին խօսքը յետաձգվում է երկուշաբթի օրվան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Ինչպէս հաղորդված էր «Մշակի» № 49-ի մէջ՝ խմբագրութիւնս ստացել էր Սուրաբայայից եղբ. Ցակոբջանեաններից 10 օրինակ «Մշակի» բաժանորդավճար՝ 320 ֆրանկ (118 ր. 40 կ.)։ Որովհետև այդ 10 օրինակն ուղարկվում է Պարսկաստան և Ռուսաստան, և այդ տեղերի բաժանորդավճարն է տարեկան 10 րուբլի, հետևաբար խմբագրութիւնս որոշեց մնացորդ 18 ր. 40 կ. գումարի դիմաց 2 օրինակ ևս նուէր ուղարկել հետևեալ տեղերը՝ 1) Ջիվանշիրի գաւառի Կասապատ գիւղի հասարակութեան, 2) Գօրու գաւառի Ախալքալաք գիւղի հայոց դպրոցին։

◆ Կիրակի, մարտի 11-ին Թիֆլիսի հայ-կաթօլիկաց մատուռում մատուցվեց պատարագ և ապա հոգեհանգստեան կարգ հանգուցեալ երաժշտագէտ Բ. Կարա-Մուրզայի յիշատակին նրա մահվան 10-ամեակի տարելիցի առիթով։ Հոգեհանգստեան կարգի կատարման ժամանակ պատարագիչ հայր Դիոնեսիոս վարդապետ Կալատոզեանը դամբանական խօսեց, որով բացատրեց Բ. Կարա-Մուրզայի նշանակութիւնը հայկական երաժշտութեան համար և նրա կատարած դերի խոշորութիւնը այդ ասպարէզում։ Վարդապետի դամբանականը լաւ տպաւորութիւն թողեց հասարակութեան վրա։ Հոգեհանգստեան ներկայ էին հայ հասարակական գործիչներ, մամուլի ներկայացուցիչներ և բազմաթիւ հասարակութիւն հայ-լուսաւորչական և հայ-կաթօլիկ համայնքներից։

◆ Բ. Կարա-Մուրզայի մահվան տասնամեակի առիթով կազմակերպված համերգի ղեկավար բժիշկ Պետրոս Կարա-Մուրզան, ի նկատի ունենալով որ հասարակ ժողովրդին մատչելի չէին երեկ, ամսիս 12-ին Թիֆլիսի Ժողովարանում տրված համերգի մուտքի գները, այսօր, ամսիս 13-ին, նա կրկնելու է համերգը Ժողովրդական Տանը, մատչելի գներով։ Սկիզբը երեկոյեան 8 ժամին։ Տեղերի գներն են՝ 10 կօպէկից 1 րուբլի։ Լիայոյս ենք, որ մեր՝ նիւթականապէս սուղ միջոցների տէր ժողովուրդն էլ կաճապարէ ներկայ գտնվել յիշեալ համերգին, որով իր լումայով նպաստած կը լինի հանգուցեալ երաժշտագէտի "գերեզմանի վրա արձան կանգնեցնելու գործին։

◆ Այս շաբթվայ ընթացքում դիտաւորութիւն կայ գումարել Բօրսայի դահլիճում Թիւրքահայերի մի ժողով, քննելու համար Թիւրքահայերին օգնող մի նոր ընկերութիւն կազմելու հարցը։ Ի նկատի ունենալով որ մեր երկրում կան բաւական մեծ թւով Թիւրքահպատակ հայեր, որոնք յաճախ մնում են առանց օգնութեան, և ի նկատի ունենալով որ Թիֆլիսում կայ ֆրանսիական բարեգործական ընկերութեան ճիւղ, ինչպէս և իտալական, միտք է յղացել կազմել և Եգիպտոսի Հայկ. Բարեգործ. Միութեան ճիւղ Թիֆլիսում։ Ինչպէս յայտնի է, այդ միութիւնը զուտ բարեգործական է, որ չունի որևէ քաղաքական նպատակ։

◆ Արտասահմանի հայ կարևոր գաղութներից մէնը դիմել է Թիֆլիսի հայ ինտելիգենցիայի մի շրջանին և առաջարկել դիմումներ անել Էջմիածին և մտքերի փոխանակութիւն կատարել զանազան հայ գաղութների հետ, որպէսզի հայկական տպագրութեան 400-ամեակի տօնախմբութիւնը մի առ ժամանակ յետաձգվի և նախապէս մի ժողով կազմվի Էջմիածնում, կաթողիկոսի օծման օրերին, երբ կարող են զանազան կողմերից պատգամաւորներ գալ, խորհրդակցելու համար, թէ ինչպէս դարձնել այդ տօնը համազգային և մի համազգային նշանաւոր ակտով յաւերժացնել։ Եթէ նախնական ժողովը չը կայանայ Էջմիածնում, դիտաւորութիւն կայ կայացնել այդ ժողովը Եւրոպայի գլխաւոր քաղաքներից մէկում։ Նախնական ժողովը կընտրէ մի ընդհանուր յանձնաժողով, որի նախագահ պէտք է լինի հայկական վկայեալ և հեղինակաւոր գիտնականներից կամ բանաստեղծներից մէնը—Օրմանեան արքեպիսկոպոսը կամ Դուրեան արքեպիսկոպոսը, հ. Յակոբ Տաշեան (Մխիթարեան) կամ հ. Բարսեղ Սարգսեան։ Այս օրերս Թիֆլիսի խումբը կունենայ առանձին խորհրդակցութիւն և հարկաւոր դիմումներ կանէ Էջմիածնին։

◆ «Баку» թերթի խմբագիր Բ. Վերմիշեանը, «Кавказъ» լրագրի ասելով, ներկայումս բանտարկված է։

◆ Կիրակի, մարտի 11-ին, Գանձակում տեղի ունեցան գիւղատնտեսական զրոյցներ Ա. Քալանթարի նախագահութեամբ։ Այդ զրոյցների մասին հետևեալ անգամ կը տանք մի ամփոփ նկարագրութիւն։ Աթանասեանի զրոյցը վերաբերում էր բամբակի մշակութեան, Ղլչեանի զրոյցը ֆիլօքսերայի վտանգին։ Ա. Քալանթար խօսեց հրահանգչական գործունէութեան մասին։ Ժողոված էր լսելու զրոյցները մեծ բազմութիւն, որ լցրել էր նոր դպրոցական շէնքի դահլիճը։

◆ Կիրակի, մարտի 11-ին, գիւղատընտեսներ Ա. Քալանթար և Ա. Աթանասեան այցելեցին Մ. Եպիսկոպոսեանի հետ միասին Գանձակի մօտ գտնվող հողերը, որոշելու թէ որքան դրանք յարմար են Ժամհարեան գիւղատնտեսական դպրոցի համար։ Մասնագէտները վերցրին հողի նմուշներ հետազօտութեան համար, մանրամասն հարցուփորձեր արին տեղական տնտեսական պայմանների մասին և ուսումնասիրեցին մերձակայ այգիները և արտերը։ Մասնագէտները պարզեցին, որ ջրի պակասութեան դէմ կարելի է մաքառել հանելով նոր աղբիւրներ ստորերկրեայ ջրային պաշարներից։ Գանձակի և Ելենենդորֆի միջև եղած հողերն ունեն նպաստաւոր պայմաններ արդիւնաւէտ շահագործութեան համար։

◆ Մեզ խնդրում են յայտնել, որ հինգշաբթի, մարտի 15-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, «Մշակի» խմբագրութեան մէջ նշանակված է Թիֆլիսի ժողովրդական համալսարանի հայկական սեկցիայի նիստը, որին ներկայ լինել կարող են միայն նախկին անդամները, որոնց կուղարկվի առանձին հրաւիրաթուղթ։

◆ Կովկասի Փոխարքան թոյլ է տուել Կովկասի բեմերի վրա ներկայացնել թուրքերէն լեզուով «Շահ-Աբբաս և Խուրշիդ Բանու» օպերան, 4 գործ.։ Օպերայի բովանդակութիւնը և երաժշտական մասը հօրինել է Ուզէյր-բէկ Հաջիբէկօվը։

◆ Կիեվի առևտրական ճեմարանի հայ ուսանողական փոխադարձ օգնութեան գանձարանը ընտրել է «Մշակի» խմբագիր Ալ. Քալանթարին պատուաւոր անդամ։

◆ Փետրվարի ընթացքում քաղաքս են բերվել 6,071 մացու խոշոր անասուններ, որոնցից ծախվել է 3,845 գլուխ։ Ներմուծված մանր անասունների թիւը հաւասարվում է 2,600-ի, որոնցից վաճառվել է 844 գլուխ։

◆ Աշխատանք գտնող քաղաքային բորսայում փետրվարի ընթացքում գրվել են 127 տղամարդ և 170 կին, որոնք գործ են որոնում։

◆ Քաղաքային գրաւատունը փետրվարի ընթացքում գրաւականով բաց է թողել 26,610 րուբլի գումար։

◆ Թիֆլիսաբնակ սղագրողների մի խումբ հիմնում է «Կովկասեան սղագրողների ընկերութիւն»։

◆ Կովկասի Փոխարքան միջնորդութիւն է յարուցել ժողովրդական լուսաւորութեան առաջ, որպէս զի բաց թողնվի 1900 ր. 23 կ. գումար Ալէքսանդրեան ուսուցչական ինստիտուտի շինարարական պէտքերի համար։

◆ Թիֆլիսի արական երրորդ գիմնազիայի համար սեփական շէնք կառուցանելու նպատակով միջնորդութիւն է յարուցված, որպէս զի պետական գանձարանից 246,871 ր. գումար բաց թողնվի։

◆ Խուզարկու ոստիկանութիւնը մարտի 9-ին Սուդեբնայա փողոցում ձերբակալեց Ջալիլ Մահմէդ-օղլին, որը մայիսի 6-ին, 1911 թ., 4—5 աւազակների հետ միասին յարձակվել է Մուստաֆա Հաջի-Բայրամ-օղլիի վրա Քեսալօ գիւղում և նրան թալանելուց յետոյ սպանել։

◆ Մարտի 10-ին Թիֆլիսում ձերբակալվեց դասալիք զինուոր Նիկօլայ Րօզանչեվը։ Նա ուղարկվեց քաղաքային զինուորական ատեանը։

◆ Առաջին քաղաքային ապաստարանում անցեալ փետրվար ամսում գիշերել են 181 տղամարդ 2,898 անգամ։ Ըստ ազգութեան նրանք բաժանվում են հետևեալ կերպով. ռուսներ՝ 51 տղամարդ, հայեր՝ 77 տղ., վրացիներ՝ 39 տղ., լեհեր՝ 4 տղ., գերմանացիներ՝ 4 տղ., թուրքեր՝ 2 տղ. և զանազան ազգութիւններից 4 տղ.։

◆ Քաղաքային գիշերային ապաստարանների վրա հսկող յանձնաժողովը 40-ական րուբլի է յատկացրել իւրաքանչիւր ապաստարանին պաշտօնական տօներին գիշերօթիկներին հիւրասիրելու համար։

◆ Լոյս տեսաւ Յովակիմ Սօլօվեանի «Քննադատական տեսութիւններ» գիրքը, որ վերաբերում է ժամանակակից հայ քնարերգութեան փիլիսօփայութեանը։ Մենք մի առանձին յօդուածով կը խօսենք այս աշխատութեան մասին։ Գիրքը 233 երես է և արժէ 50 կօպէկ։

◆ «Южный-Кавказъ» թերթի խմբագիրը իր վրա դրված տուգանքը չը վճարելուն համար Գանձակում բանտարկված է։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը, յօգուտ դպրոցական-ուսուցչական ֆօնդի, նոյն Ընկերութեան Ախալցխայի ճիւղի վարչութիւնից ստացել է 287 ր. 70 կ., որից 154 ր. 20 կ. հաւաքված է զանազան անձանց շըրջանում, իսկ 133 ր. գոյացել է երեկոյթից։ Նոյնպէս և Րօստօվից ստացվել է 20 ր. 70 կ., որպիսի գումարը հանգանակված է ուսուցիչ Ե. Խշտօյեանի միջոցով զանազան անձերից։

◆ Ստացանք Սկօբելևօյից (Ֆերգանեան շրջան) Ովաննա Միքայէլեանից 5 րուբլի՝ առաջիկայ զատկական տօներին չքաւորներին բաժանելու համար։

◆ Կիրակի օրը, մարտի 11-ին, նշանակված Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգ. Ընկ. անդամների ընդհանուր ժողովը չը կարողացաւ կայանալ, անդամների օրինական թիւ չը լինելու պատճառով։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂ. ԱՐ.

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆՈՒՄ

Մարտի 8-ին Գրական-Գեղարվեստական Սալօնի հերթական jour fixe-ը նուիրված էր բանաստեղծ Յովհաննէս Յովհաննիսեանին նրա գրական գործունէութեան 30-ամեակի առիթով։

Ներածական մի ճառով Ա. Քալանթար յայտնեց, որ Էջմիածնում կազմվում է մի յատուկ յանձնաժողով բանաստեղծի յօբելեանը կատարելու նպատակով։ Յանձնաժողովը շուտով կը յայտարարի տօնակատարութեան օրվայ մասին։ Ներկայ երեկոյթը նպատակ ունի վերյիշեցնել բանաստեղծի գրական գործունէութեան մասին։ Ց. Յովհաննիսեանը գրել է իր առաջին բանաստեղծական երկը 1880 թւին։

Յովհաննէս Մալխասեան կարդաց մի ընդարձակ ռեֆերատ, որ նուիրված էր տաղանդաւոր հայ բանաստեղծ Յովհաննէս Յովհաննիսեանին, նրա գրական գործունէութեան 30-ամեակի առիթով։ Ռեֆերատը որչափ էլ ընդարձակ էր և համեմված բազմաթիւ տեղեկութիւններով ու ցիտատներով, բայց և այնպէս նա իր մէջ պարունակում էր քննադատելի կողմեր։ Հանդիսականներից մի քանիսը մտադիր էին քննադատել այդ ռեֆերատը, սակայն ժամանակի ուշ լինելու պատճառով հնարաւոր չեղաւ հակաճառութիւններ անել։ Ռեֆերատից յետոյ կայացաւ գրական-երաժշտական բաժին, մասնակցութեամբ երգիչների և երգչուհիների, որը շատ գեղեցիկ տպաւորութիւն թողեց ներկայ եղողների վրա։ Տ. Նազարեանը արժանի է խորին շնորհակալութեան առհասարակ, հայ գրականագէտներին պատճառած բաւականութեան համար։

Գրական-երաժշտական բաժնի ընթացքում մէջ ընդ մէջ կարդացվեցին Յովհ. Յովհաննիսեանի բանաստեղծութիւններից զանազան կտորներ։ Մեծ յափշտակութեամբ կարդաց «Արտաւազդ» խորագրով բանաստեղծութիւնը բժշկապետ Բ. Նաւասարդեանը։ Սալօնում դրված էր Յովհ. Յովհաննիսեանի պատկերը ոսկէ շրջանակի մէջ դրված, զարդարված տրօպիքական բոյսերով։

Վերջում հանդէսի նախագահ Ալ. Քալանթարի առաջարկութեամբ յօբելեարին ուղարկվեց հետևեալ հեռագիրը, ներկաների ստորագրութեամբ։

*) 10—15 վերշ. տրամագծով և 1—2 վերշ. հաստութեամբ, որ կշռում է 10-ից 40 ֆունտ, նայած ընտանիքի քանակութեան։ Ո.

**) Տեղի սղութեան պատճառով իր ժամանակին անկարելի եղաւ լոյս ընծայել։ Խմբ.

«Էջմիածին, Յովհ. Յովհաննիսեանին։ Ձեր բանաստեղծական տաղանդի յարգողները հաւաքվելով Տ. Նազարեանի Գրական-Գեղարուեստական Սալօնում նախագահութեամբ Ա. Քալանթարի և լսելով Յովհ. Մալխասեանի ռեֆերատը ձեր աշխատութիւնների մասին, ձեր բանաստեղծութիւնների ընթերցումը և երաժշտական կտորները՝ յղում են իրանց անկեղծ և ջերմ ողջոյնները բանաստեղծին, որը արթնացրել է գեղեցկագոյն և թանգագին զգացմունքներ հասարակութեան մէջ դէպի ազնիւը, մաքուրը և վեհագոյնը»։

Ի պատասխան այս հեռագրի, մարտի 10-ին, Յովհ. Յովհաննիսեանից Տ. Նազարեանի անունով ստացվեց այս հեռագիրը. «Յայտնում եմ անկեղծ և խորին երախտագիտութիւնս երէկվայ երեկոյթին մասնակցողներին. զգացված եմ սիրալիր ուշադրութեամբ»։

Գրական-երաժշտական բաժնի ժամանակ դաշնակահար Ն. Տիգրանեան գեղեցիկ կերպով նուագեց մի քանի կտորներ։ Տ. տ. Մատինեան և Կօզելկեվիչ ու պ. պ. պրօֆ. Բրօշի, Սարգարեան, Աղայեան, Մինասեան և Լօրդկիպանիձէ կարդացին ու երգեցին մի քանի բանաստեղծութիւններ և երգեր։ Հանդիսականները բոլորն էլ վարձատրեցին ծափահարութիւններով։

Համարեա բոլոր մասնակցողներն էլ bis-երին երգեցին և կարդացին ծրագրից դուրս մի քանի կտորներ ևս։ Երեկոյթը վերջացաւ գիշերվայ ժամը 12-ին և բոլորն էլ գոհ տրամադրութեան ներքոյ ցրվեցին իրանց տները։

Առաջիկայ ուրբաթ օրը նոյն Սալօնում տեղի կունենայ ջութակահար Վասիլեվի աշակերտների համերգը։ Ա.

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Պետական Դուման կարձակվի մարտի 17-ից մինչև ապրիլի 9-ը։

— «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան անդամների գործի նախնական քննութիւն կատարող Լժինը հրաժարական տուեց Վիլնայի դատաստանական պալատի անդամութիւնից, խնդրելով արագացնել գործի նկատմամբ երևան հանված խարդախութիւնների քննութիւնը։

— «Դաշնակցութեան» գործի վերաբերմամբ ասում են, որ դատախազ Սերգիեվը վերջացրել է իր ճառը, յայտնելով թէ նա մեղադրում է ոչ թէ հայ ժողովրդին, որ ամեն կերպ ապացուցել է իր հպատակութիւնը գահին, այլ մեղադրում է միայն կուսակցութեանը։

— «Դաշնակցութեան» գործի առիթով մեղադրեալների պաշտպան Զարուդնին ասել է, որ դատական գործում խարդախութիւնների կարող էր հանել խելագարը կամ գազան մարդը։ Պերեվերզեվը ապացուցել է, որ «Դաշնակցութիւն» կուսակցութիւնը մինչև 1907 թ. վերջը կռիւ չէ մղել կառավարութեան դէմ։ Զինված ոտից ցգլուխ՝ կուսակցութիւնը երբէք կարմիր դրօշակ չը պարզեց և չը յարվեց յեղափոխութեան։ Առանձին անձանց վճիռը անպարտաւոր էր կուսակցութեան համար։

— Պետերբուրգից հեռագրում են, որ «Դաշնակցութեան» գործի առիթով դատախազները հրաժարվեցին մեղադրել ի միջի այլոց Յովհաննէս Թումանեանին։

— Երկրագործութեան գլխաւոր կառավարիչ Կրիվօշէինը մեկնեց Թուրքեստան, ամերիկական պայմանագիրը խզելու առիթով, որպէսզի լուծէ բամբակի ցանքսի տարածութիւնը ընդարձակելու հարցը։

— Հակառակ տարածված լուրերի, այժմ պարզվում է, որ յայտնի փաստաբան Մակլակօվը միլիօնատէր Հաջի Զէյնալ-Աբէդդին Թաղիէվին պաշտպանելու համար ստանալու է 25,000 ր.։

— Սենատոր Գարինի կորած թղթերը գտնվեցին։ Սենատորի Յարսկօե-Սելօ գնալը կապ ունի նոր սենատորական ռեվիզիայի հետ։ Գարինի կարգադրութեամբ, Պետերբուրգում կատարվեցին մի քանի խուզարկութիւններ։

— Կ. Պոլսում ռուսաց նոր դեսպան նշանակված Գիրսը, համաձայն Պետերբուրգի ղեկավար շրջանների ցանկութեան, պէտք է վերականգնէ Բօսֆորի ափերին Ռուսաստանի պրեստիժը, որ չափազանց ընկրվեց վերջին ժամանակ. նաև հոգալու է պահելու status quo-ն Բալկանեան թերակղզում, որքան այդ հնարաւոր է ներկայ քաղաքական կօնիւնկտուրայում։

— Թիւրքիայում յայտարարվեց համաժողովրդական հանգանակութիւն զինուորական աէրօպլաններ ձեռք բերելու համար։ Սուլթանը առաջինը ստորագրեց մի հազար ֆունտ։

— Մեծ պետութիւնների կաբինէտների միջև ներկայումս մտքերի եռանդուն փոխանակութիւն է կատարվում միացեալ կերպով ծովային ցոյց կազմելու Թիւրքական ջրերում, որպէսզի գոնէ այդ կերպ Թիւրքիային դրդեն հաշտութիւն կապել Իտալիայի հետ։ Առհասարակ եւրոպական պետութիւնները Մերձաւոր Արևելքի դրութիւնը գտնում են այժմ չափազանց լուրջ։

— Ալբանիայում համատարած ապստամբութիւն է։ Ամեն օր ընդհարումներ են ալբանների և թիւրքերի միջև։ Թիւրքիան Աւստրիայից պահանջում է զսպել իր հպատակ կաթօլիկ-ալբաններին։

— Ամբողջ թիւրքական մամուլը վայնասուն է բարձրացրել, որ Ռուսաստանը զօրքեր է կենտրոնացնում Անդրկովկասում։

— Ի նկատի ունենալով, որ ռուսական և թիւրքական զօրքերը կենտրոնանում են կովկասեան սահմանագլխում, Աւստրիան իր հերթին զօրքեր է ուղարկում Գալիցիա։

— Գերմանական արտաքին գործերի մինիստր Կիդերլէն-Վեխտէրը նշանակվում է դեսպան Կ. Պոլսում։ Մինիստրի պաշտօնը յանձնվելու է յայտնի բիւրօկրատ բարօն Շտումմին։

— Գերմանական լրագիրների և քաղաքական գործիչների կարծիքով՝ Ռուսաստանը այն պատճառով է աջակցում Իտալիային ամբակոծելու Դարդանէլը, որ նպատակ ունի կրիտիկական րօպէին օգնութեան հասնել և իր համար ճանապարհ բանալ նեղուցների միջով։

— Ուսկիւբից հեռագրում են, որ ալբանները յամառ դիմադրութիւն են ցոյց տալիս կառավարութեանը՝ բարենորոգումներ մտցնելու։ Բոլոր յոյսերը, թէ երիտասարդ-թիւրքերի ռէժիմը կը բարւոքէ քրիստոնեաների կացութիւնը, անդարձ չքացան։

— «У. Р.»-ին հեռագրում են Կ. Պոլսից որ Բ. Դուռը տեղեկութիւններ է ստացել, որ միջնորդութեան հարցում մասնակցող պետութիւնները իբր դիմել են Ռուսաստանին առաջարկելով գտնել այնպիսի խաղաղ համաձայնութեան ձև, որպիսին յարմար է ներկայացնելու Կ. Պոլսին։

— Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրութիւնը կտրականապէս հերքում է այն լուրը, թէ իբր Ռուսաստանը և Իտալիան միասին են գործելու ընդդէմ Թիւրքիայի։

— Արժանահաւատ աղբիւրներից տեղեկացնում են, որ ներկայումս բանակցութիւններ են վարվում Ռուսաստանի և Աւստրիայի միջև, որոնց նպատակն է ծրագիր մշակել Մերձաւոր Արևելքում քաղաքականութիւն վարելու մասին, որպիսին հաւասարապէս բաւարարութիւն տայ երկու պետութիւնների շահերին։ Բանակցութիւնները ուշանում են, որովհետև Աւստրիան տատանվում է ընդունել ռուսական պայմանները։

— Գարնանը իտալական թագաւոր Վիկտոր-Էմմանուէլը այցելելու է Պետերբուրգ։

— Իտալական «Popolo Romano» լրագրի խմբագրութիւնը աւելի քան 400 նամակ ստացաւ, գլխաւորապէս քաղաքական գործիչներից, որոնցով նամակների հեղինակները մահվան պատժի վերականգնումը համարում են միակ միջոցը՝ ազատելու Իտալիան արքայասպաններից և հայրասպաններից։

— Հռոմից հեռագրում են, որ Սալօնիկում յիրաւի մահափորձ է պատրաստվելիս եղել իտալական թագաւորի դէմ։ Անկօնում ձերբակալված ինժեներ Ալբանիի մօտ գտնվել են հաստատող վաւերագրեր։

— Ռուսաստանը և Ճապօնիան համաձայնութիւն են կապել միասին գործելու Հեռաւոր Արևելքում։

— Ֆրանսիացի սօցիալիստները Պարիզում կազմակերպում են մեծ ֆրանսգերմանական ցոյց՝ գերմանական սօցիալիստների վերջին ընտրութիւններին տարած փայլուն յաղթութեան առիթով։ Պատուաւոր հիւր հրաւիրված են Շէյդէմանը և ուրիշ նշանաւոր սօցիալ-դեմօկրատներ։

— Ոմն 20,000 ր. նուիրեց Պետերբուրգի կանանց բժշկական ինստիտուտին կից ճաշարան բանալու։

— «Рус. Зн.»-ն հաղորդում է, որ իբր Բագուի նաւթային պրոմիսլաներում պատրաստվում է հսկայական գործադուլ։

— Թիֆլիսից «Р. Сл.»-ին հեռագրում են. «Զինուորա-նահանգական դատարանում հինգ Թուրքեր անցեալ տարի աշնանն իրանց կատարած մի շարք կողոպուտների համար դատապարտվեցին մահվան պատժի կախաղանով»։

— Օդեսսայից Պետերբուրգ մեկնեցին ռոտմիստր Գարաէվ և էկս-շահին ուղեկցող երկու օֆիցեր՝ գեկուցանելու զինուորական մինիստրին Մահմէդ-Ալիին աջողութեամբ Օդեսսա հասցնելու և նրա յետագայ բնակութեան տեղը պարզելու համար։

— Թէհրանից 500 մարդուց բաղկացած մի զօրամաս մեկնեց Սալարուդ - Դօվլէի ապստամբութիւններին վերջ դնելու նպատակով։

— Պարսկաստանի ներկայ բէական իրերում ոչ մի լրագիր լոյս չէ տեսնում. դադարել են նոյնիսկ երկու կառավարական օրգանները։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺԻՇԿ
Ց. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ
(ՏԷՐ-ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ)
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ
(Մասնագէտ. ԹՈՔԵՐԻ հիւանդութիւններ)
Ընդունե- (առաւօտեան ժ. 12—1-ը։
լութիւնը (երեկոյեան ժ. 4—6-ը։
Բէբուտօվսկայա, № 66.
(շ.ե.) 130. 100—80

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Մասնագէտ սիֆիլիս (606), միզասեռական, ջեներական և կաշուի հիւանդութիւնների: Էլեկտրաբուժութիւն:
Ընդունե- ($12^1/_2$—2 ժ. ցերեկվայ:
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան:
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.
Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի): Տէլէֆօն № 1175.
(ե. հ.կ.) 888. 100—77

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՇԻՐԱԿ տպարանի համար հարկաւոր է
✦ ՄԻ ԱՐԱԳԱՏԻՊ ✦
ՄԵՔԵՆԱՅ
Դիմել՝ Александрополь, типографія „Ширакъ“, Апинянцу.
155. 3—2

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ՏՆԵՐ
Նիկօլաևսկայա փողոցի վրա՝ № 37, Տուրգենևսկայա փող. վրա՝ № 2 և 4, Աւճալսկայա փող. վրա՝ № 55, Պեսկօվսկայա փող. վրա՝ № 3: Ծախվում են նաև՝ ԿՐՊԱԿՆԵՐ—Միխեխում և Արմենանկի բազարի մօտ, ԱԵԳԻ—Կասպի կայարանի մօտ, և 10 ԴԵՍ. ՀՈՂ ու ՄԻ ՏՈՒՆ—Կօջօրում: Ամեն օր դիմել առաւ. ժամը 9—12-ը „Օրիանս“ հիւրանոցը № 11.
(օ.մ.) 147. 10—3

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ՅՈՎԱԿԻՄ ՍՕԼՕՎԵԱՆԻ
Քննադատական մի նոր աշխատութիւնը
ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅ ՔՆԱՐԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՓԻԼԻՍՕՓԱՅՈՒԹԻՒՆԸ
Գիրքը բաղկացած է 233 երեսից և բաժանված է երկու շրջանի. առաջին շրջանի մէջ մտել են՝ Յ. Յովհաննիսեան, Յով. Թումանեան, Լ. Մանուէլեան և Ա. Ծատուրեան, իսկ երկրորդի՝ Ե. Ցակոբեան, Ա. Իսահակեան, Ծ. Կուրղինեան, Վ. Տէրեան և քննադատ Ա. Տէրտէրեան։
ԳԻՆՆ Է 50 ԿՈՊ.
Դիմել Թիֆլիսի գրավաճառներին, իսկ գաւառից գնողները՝ «Հերմէսի» տպարան, Գրաֆսկայա փողոց։ Հեղինակի հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Агбюръ-Таразъ».
165. 2—1

ՆՈՐ ԳԻՐՔ
Լոյս տեսաւ և վաճառվում է
ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
I հատոր. Հրատ. „ՊԱՆԹԷՕՆԻ“
Գինն է 1 ռուբ.
Դիմել գրավաճառներին կամ Москва, Оружейный пер. д. Ганшина, кв. 15. П. Макинціану.
(օ. մ.) 148. 10—4

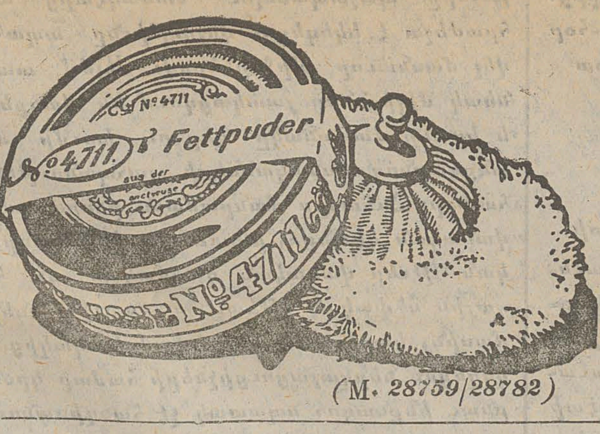

(M. 28759/28782)

№ 4711. Ճարպային շպարը
ՏԱԼԻՍ Է ԸՆԴՄԻՇՏ ԹԱՐՄ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆ։ Գնելուց՝ ուշադրութիւն դարձնել, որպէսզի տան ձեզ «№ 4711 ճարպային շպարը»։
№ 4711-ը օրէնքով հաստատված է։
ՖԵՐԴ. ՄԻՒԼԳԷՆՍ Պարֆիւմէրիա № 4711.
ԿԵՕԼՆ Ր./վ. և ՌԻԳԱ: Մատակ. Ն. Մ. Ռ. Բ. Դուռն:
3—2

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ
„ՌԱՖԱՅԷԼ“
Երևանեան հրապ., Պուշկինեան փ. № 1.
Օգտվեցէք դէպքից! Գները պակասեցված են կարճ ժամանակով:
Վիզիտնի նկարների դիւժինը 2 ր., կաբինէտնին՝ 4 ր., մի դիւժին բացիկները 1 ր. 50 կ.: Խմբովին կամ մեծադիր լուսանկարները մատչելի գներով: Պատուէրները կատարվում են բաւարարեցուցիչ:
(ա.օ.) 114. 30—17

ՏՐՎՈՒՄ Է
վարձով թեթև ընտանիքի համար վերևի յարկում ՄԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ 3 սենեակից, պատուհանները դէպի փողոցը, պարադնի մուտքով, խոհանոցով, ծառայի սենեակով և այլ յարմարութիւններով։ Նոյն տեղը տրվում է գարաժ աւտօմօբիլի և ախոռատան համար։ Սօլօլակ, Ֆրէյլինսկայա փ. № 6, առաջին պօդիէզդը՝ դարբասի մօտ։
163. 1—1

Главный складъ у Торговаго Дома Геберт фонъ ШВАРЦТАЛЬ и К°, Одесса.
(М. 466899) 1—1

ԿԱՆ ՇԱՏ
ԽՕՍՈՂ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ, ՍԱԿԱՅՆ
ГРАММОФОНЪ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
„ԱՄՈՒՐ“
ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ ՄԻԱՅՆ ԻՍԿԱԿԱՆԸ.
ԳՆԵԼՈՎ ԳՐԱՄՕՖՕՆ
ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
„աշխարհի ամենալաւ գրամօֆօնային պատկերներ
„ԳՐՈՂ ԱՄՈՒՐ“
բոլորովին նոր գրութիւններ, յայտնի ՀԱՅ ԵՐԳԻՉՆԵՐԻ կատարումներից կազմված:
ОБЩЕСТВО **ГРАММОФОНЪ** СЪ ОГР. ОТВ.
ԹԻՖԼԻՍ, Գօլօվինսկի պր. 9, „ՕՐԻԱՆՍ“ հիւրանոցի ներքեւ:
(ե.կ.) 1161. 3—1

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.